

і в майбутньому буде малоімовірною, враховуючи загострення конфлікту в країні. Органи влади повинні були розглянути можливість застосування альтернативного запобіжного заходу для С.К. Однак після прийняття постанови про тримання С.К. в Центрі утримання для іноземних громадян, його затримання не переглядалося (в дійсності, як зазначено вище, не існувало навіть процедури для такого перегляду). Таким чином, ЄСПЛ встановив порушення ст. 5 (1) КЗПЛ. Виходячи з наведеного рішення ЄСПЛ захисник під час екстрадиції має з'ясувати те, чи проводиться судовий процес щодо висилки з належною обачністю та чи саме затримання відповідає законним підставам і чи не було воно свавільним. Крім того слід з'ясувати наявність обставин встановлених ст. 585 КПК України з метою обґрунтування клопотання про застосування до підзахисного запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою (екстрадиційним арештом)

Звертаємо увагу й на те, що п. 5 Постанови Пленуму Верховного суду України № 16 «Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією» від 08.10.2004 р., при розгляді судами подання про затримання особи чи її тимчасовий арешт, суд повинен перевірити наявність запиту та відповідних документів, визначених договором, на підставі яких вирішується питання про екстрадицію, а також відсутність обставин, що перешкоджають видачі або передачі (статті 2, 3, 6, 10, 11 Європейської конвенції та Додаткові протоколи до неї 1975 і 1978 рр., ст. 57 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 1993 р. тощо).

ВОЛОШИНА В. К.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ЗМІСТ ЗАСАДИ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Право на недоторканність житла чи іншого володіння особи належить до числа основних, невід'ємних прав людини, воно безпосередньо захищає свободу, сферу особистого життя й людську гідність. В Україні це право закріплено в ст. 30 Конституції, у ст. 13 КПК. Слід зауважити, що формулювання гарантії недоторканності житла є аналогічним положенню ст. 15 КПК 1960 року і загалом відповідає кримінально-

процесуальному законодавству інших країн. Зокрема, у ст. 12 КПК Російської Федерації зазначено, що огляд житла проводять лише за згодою осіб, які в ньому мешкають, або на підставі судового рішення, за винятком випадків, передбачених ч. 5 ст. 165 цього Кодексу, а обшук і виїмка в житлі можуть бути проведені на підставі судового рішення, за винятком випадків, передбачених ч. 5 ст. 165 цього Кодексу. Відповідно до положень ст. 14 КПК Республіки Білорусь, недоторканність житла й інших законних володінь фізичних і юридичних осіб гарантовано законом. Ніхто не має права ввійти в житло й інше законне володіння особи всупереч її волі. Обшук, виїмка, огляд приміщень, здійснення інших процесуальних дій, пов'язаних із вторгненням у житло й інші законні володіння, можуть бути проведені тільки на підставах і в порядку, передбачених цим Кодексом. Принцип недоторканності житла у КПК Республіки Вірменії закріплено так: кожен має право на недоторканність житла; заборонено проникати всупереч волі людини в її житло, крім передбачених законом випадків. Житло може бути піддано обшуку тільки за рішенням суду в передбачених цим Кодексом випадках. Огляд житла, здійснення там інших процесуальних дій, а також проникнення в нього із застосуванням технічних засобів усупереч волі осіб, що займають його, може бути проведеним під час кримінального судочинства лише за постановою органу дізнання, слідчого, прокурора.

До змісту недоторканності житла відносяться наступні положення: людина самостійно формує свій спосіб життя, взаємини у родині, відносини з іншими людьми у житлі чи іншому володінні; здійснює особисте життя у своєму житлі за своїм розсудом; захист житла від будь-якого вторгнення фізичних, юридичних осіб, держави; неможливість незаконного позбавлення житла і іншого володіння; неможливість незаконного переселення й втрати житла чи іншого володіння.

Недоторканність житла та іншого володіння особи є загальноправовим принципом, який реалізується у кримінальному провадженні. У літературі недоторканність житла як видове поняття відносять до особистої недоторканності як поняття родового. Межі дії цього принципу пов'язані з визначенням поняття житла та іншого володіння особи.

Європейський суд з прав людини у свої прецедентній практиці дає досить широке тлумачення поняття житла: власне житлове приміщення; переважно місце, де особа мешкає, навіть якщо воно облаштовано нею під житло з порушенням національного законодавства; конкретне місце проживання, щодо якого особа мала досить тривалі зв'язки, навіть якщо заявник не проживав у ньому протягом тривалого часу; приміщення особи, пов'язане із її професійною діяльністю; житло фізичної особи, яке водночас є офісом очолюваної нею компанії; офіційний офіс компанії, її філій або службових приміщень. Так, у рішенні *Nemietz v. Germany* у п. 30 Європейський суд з прав людини зазначив, що стосується поняття «житло». Суд зазначає, що в деяких Договірних

держав, зокрема в Німеччині, воно вважається таким, що розповсюджується на службові приміщення. Більше того, таке тлумачення цілком співзвучне французькому варіанту тексту, оскільки слово “domicile” має навіть ширше значення, ніж “home”, і може розповсюджуватися на діловий офіс особи.

Засаду недоторканності житла деталізовано в статті 233 КПК України. Треба вказати, на обмеження ст. 233 КПК України, у ч. 2 якої зазначено лише фізичну особу, не згадуючи при цьому про юридичну особу.

Згідно з вимогами статті 17 Закону України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» судам необхідно враховувати, що відповідно до практики Європейського суду з прав людини поняття «житло» у пункті 1 статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод охоплює не лише житло фізичних осіб. Воно може поширюватися на офісні приміщення, які належать фізичним особам, а також офіси юридичних осіб, їх філій та інші приміщення.

Необхідно зазначити, що проникнення до житла чи іншого володіння особи може мати місце не тільки під час огляду чи обшуку, але й також при проведенні слідчого експерименту, обстеженні публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, застосуванні деяких засобів забезпечення кримінального провадження. У будь-яких випадках таке проникнення можливе тільки на підставі попереднього рішення про це слідчого судді.

Так, принцип недоторканності житла чи іншого володіння особи у кримінальному провадженні можна визначити як охоронюване законом науково-обгрунтоване та нормативно-визначене положення, згідно якого не допускається провадження процесуальних дій у житлі чи іншому володінні особи під час кримінального провадження без законних підстав і порушенням порядку, встановленого Конституцією України та КПК України, з боку державних органів і посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження, а також обов'язок державних органів і посадових осіб забезпечити охорону від незаконного порушення права на недоторканність житла чи іншого володіння з боку інших осіб.